

Криміналістика

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ №2

**СУЧАСНИЙ СТАН КРИМІНАЛІСТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

*Матеріали конференції
(20 квітня 2017 року)*

Київ 2017

УДК 343.98(096)
ББК Х629.4

Сучасний стан криміналістичного забезпечення досудового розслідування: збірник матеріалів конференції. / редкол.: Кобилянський О.Л., Свобода Є.Ю.; Київ. ННІ№2 НАВС. – К.: Навчально-науковий інститут №2 Національної академії внутрішніх справ, 2017. – 476 с.

На конференції обговорені актуальні теоретичні та практичні проблеми криміналістичного забезпечення досудового розслідування, застосування спеціальних знань у протидії злочинності, участь спеціалістів при проведенні слідчих (розшукових) дій, призначення та проведення судових експертиз, а також інші питання.

Для працівників органів досудового розслідування, судово-експертних установ, викладачів, аспірантів, ад'юнктів навчальних закладів юридичного профілю.

Матеріали конференції подаються в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного покладається на авторів.

УДК 343.98(096)
ББК Х629.4

© Навчально-науковий інститут №2, 2017.
© Національна академія внутрішніх справ, 2017.

розслідування злочинів у сфері державних закупівель, пов'язаних із закупівлею неякісної продукції.....	135
Ергард Н.М.	
Доцільність залучення судово-медичних експертів до участі в огляді трупа на місці його виявлення.....	138
Зарубей В.В., Ілляшенко О.В.	
Особливості висунення та планування версій при розслідуванні квартирних крадіжок, вчинених іноземцями.....	139
Іщенко А.В., Комаринська Ю.Б.	
Криміналістичне забезпечення суспільних відносин як стратегічний напрям розвитку криміналістики.....	142
Калюга К.В.	
Щодо сучасного стану практики встановлення та ототожнення особи злочинця.....	144
Кириленко С.С., Кириленко Н.Д., Долинківська С.А.	
Сучасна судово-експертна практика почеркознавчого дослідження рукописних записів, виконаних особами в стані алкогольного сп'яніння, її значення для криміналістичного забезпечення досудового розслідування і необхідність у розробці відповідної методики.....	146
Кирильчук Ю.О., Садченко О.О.	
Оцінка висновку судової експертизи.....	148
Клименко Н.І.	
Щодо корупції і антикорупційних судових експертиз.....	151
Климчук М.П.	
Способи вчинення шахрайства з використанням пластикових платіжних карток.....	156
Коломицев В.В.	
Фонетичний аналіз як складова лінгвістичного аналізу усного мовлення українськомовних дикторів при дослідженні матеріалів відео-, звукозапису.....	159
Колонюк В.П., Форіс Ю.Б.	
Криміналістичне походження судових експертиз.....	161
Копаниця О.Б. Колонюк В.П.	
Актуальність створення методики експертного визначення збитків від забруднення навколишнього природного середовища, спричиненого аваріями та пожежами на об'єктах підвищеної небезпеки.....	164
Копин В.М., Приходько Ю.П.	
Криміналістичне дослідження холодної зброї.....	166
Косован В.С., Садченко О.О.	
Особливості призначення судово-товарознавчої експертизи.....	167

Список використаних джерел

1. Інтерфакс України. – 20 жовтня 2004 р.
2. Яфонкін А.О. Щодо виконання антикорупційного законодавства в Україні / А.О. Яфонкін // Напрями удосконалення протидії правопорядку у сфері господарської діяльності. – Ірпінь, 2011. – С. 351-352.
3. Шакун В.І. Зовнішні чинники, що впливають на вчинення службових злочинів у сфері господарської діяльності / В.І. Шакун // Проблеми запобігання службовим злочинам у сфері господарської діяльності. – К.-Х. : Юрінком Інтер, 2005. – С. 23-24.
4. Чичиркіна С.П. Судові експертизи як засіб виявлення злочинів у сфері службової діяльності / С.П. Чичиркіна // Експертне забезпечення розслідування окремих видів злочинів : мат-ли наук.-практ. конф. – К., 2011. – С. 220-232.
5. Головченко Л.М. Судова експертиза як засіб встановлення істини у справах про корупційні діяння і можливості та проблеми регламентації в діяльності експерта / Л.М. Головченко // Теорія і практика судової експертизи і криміналістики. – 2010. – Вип. 10. – С. 4-6.

Климчук М.П.

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ ПЛАСТИКОВИХ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

Одним з найбільш небезпечних і поширених корисливих злочинів проти власності є шахрайство, збитки від вчинення якого постійно зростають. Шахрайства дестабілізують відносини власності, порушують право власності і, безумовно, спричиняють шкідливі наслідки для економічного добробуту держави, суспільства, фізичних осіб [1, с. 3].

Наразі неабиякої «популярності» набули шахрайські дії з використанням пластикових платіжних карток. Суспільна небезпечність таких злочинів полягає в тому, що поряд із посяганням на власність громадян, їх грошові кошти, які перебувають на банківських рахунках, злочинці наносять збитки, інформаційній та економічній безпеці [2, с. 132], злагодженому функціонуванню банківської системи, підриває довіру до неї громадян у цілому.

Сподіваючись убезпечити свої матеріальні кошти або навіть збільшити їх обсяги, клієнти ввіряють свої кошти банківським установам, які не можуть стовідсотково гарантувати надійність збереження грошових коштів від певних видів загроз, їхні служби безпеки не завжди здатні протистояти новим способам вчинення шахрайських посягань [3, с. 82].

Розслідування шахрайства з використанням пластикових платіжних карток пов'язано зі значним обсягом роботи, специфічністю умов розслідування, необхідністю проведення комплексу слідчих (розшукових) дій. Однак, як свідчить практика, оперативні та слідчі працівники не

завжди володіють необхідними знаннями про способи вчинення такого виду шахрайства для успішного його виявлення і розслідування. За статистикою, поліція розкриває лише кожен п'ятий такий злочин, але за умови, якщо жертва своєчасно звертається до правоохоронців [4].

Недостатня кількість упорядкованих, систематизованих відомостей, як про способи шахрайства з використанням пластикових платіжних карток, так і про особливості їх розслідування, також не сприяє ефективній боротьбі з даним видом злочинів. У той же час злочинці, зазвичай, добре орієнтуються у банківському, податковому законодавстві, володіють відповідними знаннями у сфері користування пластиковими платіжними картками. Непоодинокими є випадки використання корупційних зв'язків з банківськими працівниками, державними службовцями різних рівнів, що дає змогу приховувати злочинну діяльність і чинити протидію розслідуванню.

Важко переоцінити важливість інформації про спосіб вчинення шахрайства з використанням пластикових платіжних карток, яка є основою для: висування версій; планування та організації розслідування; вибору оптимального напрямку розслідування; прогнозування механізму вчинення злочину; розробки заходів із запобігання таким злочинам.

Відповідно до Закону «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», платіжна картка - це електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором [5].

На сьогодні банківські картки стали базовим елементом електронних банківських систем, витісняючи готівкові кошти. Банківська картка є простим і прогресивним засобом організації безготівкових розрахунків, на якій міститься певна інформація, необхідна для доступу до рахунку в банку, проведення розрахунків за товари та послуги, а також зняття готівки. Банківська пластикова картка надає цілодобовий доступ до банківського рахунку. У зв'язку з цим в її держателя з'являється значна кількість переваг. Проте активна трансформація грошей у безготівкову форму не гарантує громадянам їх цілості та убезпечення від злочинних посягань. При цьому не кожен громадянин є достатньо обізнаним у тому, як правильно користуватися банківською карткою, щоб зберегти свої кошти від шахрайських зазіхань [3, с. 83].

Наразі вже відомо багато видів шахрайства з банківськими картками та банкоматами: «скімінг», «траппінг», «фантом», «шаттер», «шиммінг», «трешинг», «фармінг», «фітинг» [2, с. 133]. Набирає популярності

використання злочинцями такого способу шахрайства, як «соціальний інжиніринг». Це свідчить про те, що злочинці стають більш винахідливими, залучаючи для незаконної діяльності не тільки сучасні технології а й психологічні прийоми.

Соціальний інжиніринг в даному випадку – це спосіб спілкування шахрая з клієнтом банку, що дозволяє вивести щось (наприклад, гроші з карткового рахунку), дізнавшись всі необхідні дані у самої людини. Основна ознака такого шахрайства – це дуже незвичайне прохання від незнайомої людини, велика терміновість, загроза негативних наслідків у разі невиконання. Шахраї використовують актуальні соціальні теми, наприклад, збір коштів для добровольців в зоні АТО або особисті прихильності, такі, як неспокій за близьких родичів. Злочинець нерідко видає себе за важливу особу і називає багато знайомих імен тощо [6].

Цілком зрозуміло, що людство не стоїть на місці, і з його розвитком з'являтимуться й удосконалюватимуться способи вчинення злочинів у сфері використання пластикових платіжних карток. Як уявляється, до комплексу заходів у боротьбі з шахрайством цього виду, варто віднести: а) розробку відповідного законодавства, на основі вивчення позитивного досвіду інших країн; б) поліпшення системи навчання та тренування працівників правоохоронних органів та банківського персоналу; в) налагодження взаємодії між правоохоронними органами та банківськими установами у цьому напрямку; г) відповідну роз'яснювальну роботу серед користувачів пластиковими платіжними картками; г) розробку та впровадження у діяльність правоохоронних органів сучасних методичних рекомендацій з розслідування шахрайства, вчиненого з використанням пластикових платіжних карток.

Список використаних джерел

1. Мохаммед А.М. Байдусі Автореферат. Кримінальна відповідальність за шахрайство за законодавством Єгипту, Йорданії, України (порівняльно-правове дослідження).
2. Пивоваров В.В. Терещенко К.В. Шахрайство із банківськими картками: окремі питання віктимологічної профілактики // Карпатський правничий часопис, № 10 / 2015 р. - С. 132-137.
3. Клочко А.М., Єременко А.О. Шахрайство з використанням банківських платіжних карток // Юридичний науковий електронний журнал, №1/2016 р. – С. 82-86.
4. Осторожно, мошенники: с банковских карт украинцев «увели» миллионы гривен.
5. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346-III // Відом. Верхов. Ради України - 2001. - № 29. - Ст. 137.

Наукове видання

**СУЧАСНИЙ СТАН КРИМІНАЛІСТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

*Матеріали конференції
(20 квітня 2017 року)*

Відповідальний за випуск *Кобилянський О.Л.*

Підписано до друку 10.04.2017
Формат 60×84. Папір офсетний.
Тираж 300 прим.

Видавництво УкрДГРІ
Р.с. серія ДК №182 від 18.09.2000 р.
04114, м. Київ-114, вул. Автозаводська, 78

Адреса редакції та п/п: інформаційно-видавничий відділ УкрДГРІ
04114, м. Київ-114, вул. Автозаводська, 78
Тел. 206-35-18; тел/факс 430-41-76